

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1566. Soc. 27.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

11. Ex eodem Collegio Didacus Cisnerius adivit Helviam, ubi missionem habuit multâ omnium utilitate. Exceptus festivo cymbalorum pulsu. Præter conciones quater in hebdomada factas, docebat presbyteros moralem scientiam. Inter Cisnerii dignas laude curas illa recensenda, quòd contraxerit bonam pecuniâ summam ad ædificandam misericordiæ domum in ea urbe; quæ & fundationem Collegii nostri postulavit.

Missio.

12. Antonio Pinerio Episcopo Mirandensi suam diœcesim lustrante; duo de nostris cum ipso Præsule animarum bono tanto fervore consuluerunt, ut Pinerius domum reversus, vix ullis verbis & laudibus esset explicando duorum labores. Perpensâ Collegii paupertate, illi donavit in perpetuum cujusdam de suis Ecclesiis redditum.

Antonii Pinerii in nos beneficîa.

13. Eboensis Archiepiscopus jusserat, omnes animarum curiones, & qui Capellaniis, ut vocant, gauderent, in Academia Gymnasium moralis doctrinâ frequentare, ipsèque manu sua scripsit omnium Catalogum. Ut suo exemplo alios ad id studium incitaret, semel audivit ejusdem scientiæ Professores; deinde reliqua Gymnasia condecoravit præsentia suâ, Academicis plausibus à Magistris & discipulis exceptus. Sequenti die initati Præsulem Provisor, Vicarius Generalis, & aliquot Canonici eosdem Professores de questionibus conscientiæ auscultarunt.

Eboensis Archiepiscopus favet litteris.

14. Serenissima Maria ex Eduardo Infante Emmanuelis Regis filio, & Elisabetha Brigantina genita nupsit hoc anno Alexandro Farnesio Duci Parmensi, nostro Confessario usque ad 8. Julii an. 1577. Sebastiano Moralia Madeirensi, nondum solemniter professo, viro litteris, prudentiâ, & virtute insigni, dein Episcopo Japonensi. Mariæ Principis vitam virtutibus ornatissimam scripsit Sebastianus. Nostram Societatem illa singulariter dilexit, suisque filiis Rainutio, & Eduardo hunc amorem reliquit velut hæreditarium.

Sebastianus Moralius Confessarius Mariæ Parmensis.

15. Naves quatuor transfretarunt ad Indos: in eis sex vecti de nostris, quorum nemo genere Lusitanus. Tagum egressi 25. Martii. Navem à Plagis dictam conscenderunt Fernandus Alcarazius, Gabriel Oliverius, Castellani, & Alexander Vallaregius Italus. Navem ab Spe Petrus Bonaventura Catalaunus, Joannes Baptista Ribeira Castellanus, Petrus Argudus Valentianus. Omnes sex erant sacerdotes. Hi Goam 18. Septembris, illi Cocinum tenuere 25. ejusdem mensis. Magnam stragem in utraque navi edidere morbi, maxima Patres exempla in egentissimâ turba succurrendo.

Profecti ad Indiam.

16. Bracharæ 7. Augusti desideratus est P. Michaël Barrius ex Senioribus Provincia: Floruit litteris & virtutibus. Postremis annis sustinuit vehementem tentationem de spe ponenda salutis æternæ, tam diu adversus ipsam luctatus, ut fugaverit, tranquillissimèque emisit spiritum. Eboræ 17. Septembris additur immortalibus Petrus Henriquius scholasticus Madeirensis, consanguineus P. Leonis Henriqui, adolescens spectatæ virtutis, quam notiozem fecere in valetudines, & acerba remedia: nam sic putruit ulceribus virulentis, ut chirurgi avellerent ossa, & corruptam carnem. Cuncta pertulit animo invicto.

Moritur P. Michaël Barrius.

Petrus Henriquius.

Annus 1566. Soc. 27.

1. Inter cætera nobis à Cardinali collata beneficia, unum fuit, quòd nos liberaverit habitatione Collegii inferioris ob locum parum salubrem incommodi nostrorum valetudini. Cùm vellet Conimbricæ statuere Inquisitionis tribunal, elegit artium Collegium in carcerem, perfoluto Societati pretio ad Gymnasia ædificanda prope Collegium superius, lentè quidem fabricata eâ amplitudine, quâ nunc videmus.

Deferitur Collegium inferius Conimbricæ.

2. Incredibilis aviditas id temporis fuit nova condendi Collegia. Antonius Ludovici filius volebat Crati Collegium, Henricus Cardinalis Scalabi, Dux Brigantinus Villavissosa, Archipræsul Bracharensis diversis in oppidis ma-

Fundationes petuntur.

Antonius Franco.

K 2

jo-

ioribus suæ diocesis. Algarbiensis Episcopus, Madeirensis, Angrensis, & urbs Helvia idem exposcebant. Cardinalis pro insulis magnopere rem urgebat: æquum non esse, dicitans, consuli Indiæ & Brasiliæ longinquis, relictis insulis vix à Lusitania distantibus octo dierum navigatione.

Misso ad
Madeiram.

3. Ut ex parte tanti Principis, & Parentis satisfaceret votis, missi Angram Tertiarum caput Franciscus Varea, & Franciscus Salvius sacerdotes cum Simone Travasso coadjutore, insulas nostris ministeriis exculturi, simul ut explorarent regionis statum ad novam foundationem, si fortè acceptaretur. Bis iter aggressi, bis repulsi ventis contrariis, & coacti Tagum repetere. Ipsos Deus Opt. Max. destinaverat Madeirensibus juvandis. Nunciatum Gallos hæreticos, milite exposito, cepisse, ac diripuisse Funchalem urbem insulæ principem, cuncta nefaria tum in cives, tum in sacra templa, & venerandas imagines exercuisse. Idcirco dicti focii illò vela solverant. Non vulgari fuere solatio rebus afflictis. Redeuntes magna de se desideria apud Madeirenses reliquerunt.

Mors P. Bernardini de
Regibus.

4. In villa Vallis-Rosalis pertinente ad Collegium divi Antonii vitam naturæ reddidit Bernardinus de Regibus sacerdos, olim dictus *Excalceatus*, Italus natione, admissus ad Societatem à Simone Roderico. Complures annos solerter procuravit rem Provinciarum Indiæ, & Brasiliæ. Dum missæ operabatur factis, è terra sublimis aliquot palmis conspectus. In domo Professæ senio consumptus est Petrus Anius, sive Pedreanus, ut vocabatur, Coadjutor, quem M. Simon reperit ædituum templi, cum adit possessionem domus D. Antonii, postea in Coadjutorem cooptatus. Sinceritas in eo columbina: studiosus laboris, dilectus DEO, & hominibus. Non vulgaris opinio de illius virtute fuit apud nostros & externos.

Petri Anii.

Docetur primùm in scholis
scientia
mèdia.

5. Labente anno jactum veluti semen novo sacræ Theologiæ lumini, quo in rebus difficillimis abactæ nebula acutam quamque mentem implicantes. Id fuit scientia DEI, quam vulgato nomine dixere: *Mediam*: Eam in sacris litteris traditam, & à S. Augustino non uno tantum in loco indicatam in lucem publicam scholarum primus protulit P. Petrus Fonseca Lusitanus, nostræ Societatis unus è primis splendoribus. In Collegio Conimbricensi Theologiam edocebat, quam postea professus Eboræ. Re maturo judicio perpensâ, *Illud unum*, inquit, *scrupulum injiciebat, ne hæc ratione novum aliquid fortasse induceretur, quod non omni ex parte cum communi Patrum doctrina, aut diligenti scholasticorum examine, & accurata lima conveniret. Neque enim quisquam erat, qui hoc pacto libertatem arbitrii nostri cum divina præscientia, aut providentia aperte, & ut dicitur, in terminis conciliasset. Sed cum re bene perpensâ, omnia eorum dicta hoc pacto melius & explicari, & conciliari viderentur, nihil antiquius habuimus, quam ut prædictam distinctionem futurorum persequeremur, & divine cognitionis in utroque eorum statu certitudinem confirmaremus. Paulo post subjicit: Hæc cum eo tempore (hoc est anno 1566.) dictare cepissemus, & quod supererat, quibusdam ex auditoribus nostris verbo tenus communicaremus, haud gravatè tulimus, quòd aliis deinde rebus occupati ea absolvere non possemus, dum ratio hæc conciliandæ voluntatis creata cum divina præscientia, & providentia sola specie quibusdam novâ emolliretur. Nec nos certè nostra sefelicit opinio, cum eam hodie ita bene quasi subactam à multis videamus, ut pauca nobis ex iis, que in ea observavimus, necesse sit adjungere. Hactenus illius verba. Quantâ felicitate Fonsecæ doctrina instar exigui seminis provenerit, explicandum fusiùs, cum scribetur de nostri Ludovici Molinæ *Concordia*.*

Metaph. tom.
3. l. 6. c. 2.
q. 4. Sect. 8.

Visitatores.

Profecti in
Brasiliam.

6. Novus Præpositus Generalis pro diversis Provinciis diversos creavit Visitatores. Pro Lusitana Michaëlem Turrianum. Pro Brasilia Ignatium Azbedium, quò profectus est anno præsentè. Secum deduxit Maurum Gonsalvium, Antoniam Rochiam, Balthasarem Fernandium, sacerdotes; Petrum Diasium, & Stephanum Fernandium, non sacerdotes. Appulsus ad insulas Hesperidum, in terram Ignatius egreditur, & verbi divini prædicatione populum edocet. Die 24. Augusti Bahiam accessit. Eodem penè tempore pervenerunt Mi-

Michael Regus, & Antonius Aranda sacerdotes. His operariis crevit Brasiliensis vineæ cultura.

7. Multa referunt antiqua manuscripta de pietate Collegii Convictorum Eboræ. Singulis feriis sextis flagello castigabant corpus, dum tono musico recitabatur psalmus quinquagesimus. Sæpe altâ jam nocte duo, vel tres se verberantes reperiebantur in sacello. Sæpe dabant præcipuam ciborum partem famulis; ipsi verò alebant se fragmentis residuis.

8. Joannes Mellus Archiepiscopus Eborensis suo sumptu in certamine litterario præbuit scholasticis præmia. Ad augendam solemnitatem tragædia in theatro præmissa est. Gymnasia inferiora hujusmodi non caruere incitamentis, quibus præluserunt orationes Latinæ de suggesto dictæ. Ex oratoribus fuere duo filii Comitis Vimiosi.

9. Cyprianus Soarius, de quo toties facta mentio, gradu Theologi Doctoris illustratus est in Eborensi Academia, præmissis de more publicâ disputatione, & cæteris ingenii, doctrinæq; suæ solemnibus experimentis. Eo quodlibeta, ut vocant, discutiente, venit Archiepiscopus minimè expectatus ad actum suâ præsentia decorandum: nihil tanto auditore turbatus Cyprianus, sed ad ipsum conversus in ejus laudem extemporaneam habuit orationem adeò luculentam, & tantâ suavitate plenam, ut multâ limâ coercita, & ad unguem non semel castigata videretur.

10. Ex eodem Collegio missiones plures institutæ. Duodecim sacerdotes, singuli cum socio scholastico in diversa oppida contenderunt. Cùm per majorem hebdomadam vestiti fuissent aulais commodatis templi nostri parietes ob solemnitatem exposita populo SS. Eucharistiæ: illâ finitâ Patres rusticis induti lacernis, bajulorum instar, humeris suis eadem reportarunt per mediam urbem in dominorum domos, cunctis eam demissionem prædicantibus.

Annus 1567. Soc. 28.

Pincipio Octobris Joannes Mellus Archiepiscopus Eborensis posuit multâ cæremoniâ primum lapidem templo nostro, cui machinæ incipiendæ & urgendæ præbuit occasionem Eborensis fæminæ postulatio nomine totius fæminæ lexus Eborensis. Quod ædes sacra, quâ utebamur, esset intra peristylium Academicum, illius aditus erat fæminis veritus. Igitur nobilis matrona petitionem exarat in charta, cujus erat sententia: fæminas Eborenses jure merito queri de sua Celsitudine, quod tanquam anathemate percussæ arceantur à Collegii Societatis templo: Christianas se esse, & cupere frui Societatis doctrinâ: propterea flagitare ejus Celsitudinem, dignetur quàm primum construere templum, quod ingredi possent fæminæ. Benignissimis oculis legit Henricus hunc libellum supplicem, & querelas ceu justas approbavit, nec amplius distulit operis exordia, cui fabricando tantus calor additus, quantum non longis post annis ostendent Annales.

2. Michael Turrianus Visitator, cùm jam esset absolutum domicilium tironum in eodem Collegio, jussit eos ad illud migrare è domibus, quæ sunt in peristylio cisternæ, & alio proximo. Quamvis, ut habent Collegii monumenta, anno sequenti mense Julio migratio sit facta. Hæc pars Collegii est in ipsius editiori loco. Dum tirones illic sunt educati, semper infederunt hanc habitationem, citra dubium æquè amabilem, ac venerabilem. Nam ædificium pro 17, aut viginti tironibus constructum est valde pulchrum; habet exornatissima facella, monumenta magnæ pietatis, ut est cubiculum, quo hospiratus S. Franciscus Borgia; simulacrum Christi de cruce pendentis, quod Henricus Cardinalis per medias flammâs sustulit illæsus; exemplum picturæ Virginis à D. Luca, quam expressit penicillus Joannis Mayorgæ Martyris, & quam donavit Eborensi Collegio Ignatius Azebedius pariter Martyr, ac Ductor martyrum.